

آئین نامه اجرائی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست

هیئت وزیران در جلسه مورخ ۳/۱۲/۱۳۵۴ بنا به پیشنهاد شماره ۲۰۹۲ - ۹۴ مورخ ۳/۱۰/۱۳۵۴ سازمان حفاظت محیط زیست به استناد ماده ۲۱ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست آئین نامه اجرائی قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست را به شرح زیر تصویب نمودند :

فصل اول - تعاریف

ماده ۱ - سازمان حفاظت محیط زیست و شورای عالی حفاظت محیط زیست در این آئین نامه بترتیب سازمان و شورای عالی نامیده میشوند .

ماده ۲ - پارک ملی به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و بیشه‌های طبیعی و اراضی جنگلی و دشت و آب و کوهستان اطلاق میشود که نمایانگر نمونه‌های برجسته‌ای از مظاهر طبیعی ایران باشد و بمنظور حفظ همیشگی وضع زندگی طبیعی آن و همچنین ایجاد محیط مناسب برای تکثیر و پرورش جانوران وحشی و رشد رستنیها در شرایط کاملاً طبیعی تحت حفاظت قرار میگیرد .

ماده ۳ - آثار طبیعی ملی عبارت از پدیده‌های نمونه و نادر گیاهی یا حیوانی یا اشکال یا مناظر کم نظیر و کیفیات ویژه طبیعی زمین یا درختان کهنسال یادگار تاریخی میباشد که با منظور داشتن محدوده متناسبی تحت حفاظت قرار میگیرد .

ماده ۴ - پناهگاه حیات وحش به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و دشت و آب و کوهستان اطلاق میشود که دارای زیستگاههای طبیعی

نمونه و شرایط اقلیمی خاص برای جانوران وحشی بوده و بمنظور حفظ و یا احیاء این زیستگاهها تحت حفاظت قرار میگیرد .

ماده ۵ - منطقه حفاظت شده به محدوده‌ای از منابع طبیعی کشور اعم از جنگل و مرتع و دشت و آب و کوهستان اطلاق میشود که از لحاظ ضرورت حفظ و تکثیر نسل جانوران وحشی یا حفظ و یا احیاء رستنیها و وضع طبیعی آن دارای اهمیت خاصی بوده و تحت حفاظت قرار میگیرد .

فصل دوم - مقررات مربوط به پارکهای ملی - آثار طبیعی ملی -

پناهگاه حیات وحش و مناطق حفاظت شده

ماده ۶ - هرگونه پیشنهاد برای تعیین مناطق مذکور در بند الف ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست به پیشنهاد سازمان و با رعایت شرایط ذیل صورت میگیرد :

الف - مشخص نمودن حدود دقیق منطقه مورد نظر و ارائه نقشه آن در مقیاس مناسب .

ب - توجیه پیشنهاد و تطبیق وضع طبیعی منطقه پیشنهادی با تعاریف مربوط به منطقه .

ماده ۷ - تیراندازی و شکار در پارکهای ملی ممنوع است . در موارد استثنائی که مقتضیات حفظ نسل جانوران وحشی ایجاب نماید سازمان میتواند توسط مأمورین خود برحسب مورد اقدامات لازم معمول دارد .

ماده ۸ - تعلیف احشام و قطع اشجار و بوته کنی و بطور کلی هر عملی که موجب از بین رفتن رستنیها باشد در پارکهای ملی و آثار طبیعی ملی ممنوع است . در موارد ضروری بمنظور حفظ حیات جنگل و بهسازی پارکهای ملی و آثار طبیعی ملی یا مطالعات علمی و زمین شناسی مجاز برحسب مورد با رعایت مقررات قانون حفاظت و بهره برداری از جنگلها و مراتع توسط سازمان جنگلها و مراتع کشور و یا سازمان حفاظت محیط زیست و یا مؤسسه و یا شخص ذیربط اقدام خواهد شد .

تبصره - احشام وارد شده در پارکهای ملی و آثار طبیعی ملی توسط مأمورین سازمان از این مناطق اخراج و مسئول مربوط طبق مقررات تحت تعقیب قرار خواهد گرفت .

ماده ۹ - تجدید یا نمیدید پروانه های اکتشاف و بهره برداری صادره برای معادن واقع در پارکهای ملی و آثار طبیعی ملی ممنوع میباشد .

ماده ۱۰ - ورود بمنطق مذکور در بند الف ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست و عبور از آنها باستثنای جاده های عمومی تابع دستورالعمل سازمان خواهد بود .

ماده ۱۱ - قطع اشجار و بوته کنی و خارزنی و ذغال گیری و بطور کلی هر عملی که موجب از بین رفتن رستنیها شود در پناهگاههای حیات وحش و مناطق حفاظت شده که اراضی آن متعلق به دولت باشد بدون اجازه ممنوع است. تبصره ۱ - اجرای طرحهای مجاز صنعتی و معدنی در پناهگاههای حیات وحش و مناطق حفاظت شده با رعایت مقررات مربوط ازشمول این ماده مستثنی است. تبصره ۲ - تعلیف احشام از لحاظ کمیت و کیفیت در پناهگاههای حیات وحش و مناطق حفاظت شده تابع ضوابطی است که با توافق سازمان جنگلیا و مراتع کشور و سازمان تهیه خواهد شد.

تبصره ۳ - ورود و تعلیف احشام بدون پروانه یا زاید بر پروانه در پناهگاههای حیات وحش و مناطق حفاظت شده برخلاف مقررات موضوع این ماده ممنوع میباشد اینگونه احشام توسط مأمورین سازمان از منطقه اخراج و با مسئول مربوط طبق مقررات عمل خواهد شد.

ماده ۱۲ - وزارتخانه ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی با موافقت سازمان مجازند مطالعات و بررسیها و عملیات مورد نیاز را در حدود وظائف قانونی خاص خود در مناطق مذکور در بند الف ماده ۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست انجام دهند.

فصل سوم - مقررات مربوط با اجرای مواد ۱۹ و ۲۰ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست

ماده ۱۳ - حدود مناطق مذکور در مواد ۱۹ و ۲۰ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست توسط شورای عالی تعیین و از طرف سازمان آگهی خواهد شد. ماده ۱۴ - تعیین مناطق موضوع ماده ۱۹ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست منوط بحصول حداقل یکی از شرایط و ضوابط ذیل میباشد:

الف - وجود یک یا چند منبع مولد آلودگی در منطقه که محیط را آلوده و یا در معرض آلودگی قرار میدهد.

ب - بسبب فعالیت های مختلف انسانی از قبیل صنعتی و کشاورزی و تجاری اثرات نامطلوب یا ددیگرگونی در محیط زیست و یا وضع طبیعی منطقه حاصل شده یا در معرض اینگونه خطرات قرار گرفته باشد.

ج - وجود مراکز جمعیتی در منطقه و ضرورت پیشگیری از ایجاد آلودگیهای مضر به بهداشت و سلامت مردم.

د - قرار داشتن یک یا چند پارک ملی یا آثار طبیعی ملی یا پناهگاه حیات وحش و یا منطقه حفاظت شده در جوار یا داخل منطقه بمنظور پیشگیری از دیگرگونی و تخریب وضع خاص طبیعی مناطق چهارگانه مذکور.

ماده ۱۵ - احراز هر یک از شرایط و ضوابط موضوع ماده ۱۴ این آئین نامه با سازمان میباشد.

ماده ۱۶ - پس از لازم الاجراء شدن مقررات مواد ۱۱ و ۱۲ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست در صورتیکه صاحب یا مسئول کارخانه و یا کارگاهی که موجبات آلودگی محیط زیست را فراهم مینماید با دلائل و مدارک قابل قبول سازمان اثبات نماید که ظرف مهلت مقرر در اخطار سازمان رفع آلودگی عملی نمیشد سازمان مجاز است فقط برای یکبار مهلت اضافی برای اینگونه کارخانجات و کارگاهها قائل شود .

ماده ۱۷ - محول نمودن اجرای مقررات مواد ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست بشهرداریها یا هر سازمان دولتی ذیربط در صورتی امکان پذیر است که قبلاً مناطق مورد نظر طبق ماده ۱۹ قانون مذکور تعیین و اعلام شده باشد .

ماده ۱۸ - در صورتیکه باستناد ماده ۲ قانون حفاظت و بهسازی محیط زیست اجرای قسمتی ازوظایف و اختیارات سازمان نسبت با اجرای مواد ۱۱ و ۱۲ و ۱۳ قانون مذکور بشهرداریها و یا هر سازمان دولتی ذیربط محول گردد. سازمان مراتب را برحسب مورد کتباً بمراجع مربوط اعلام خواهد داشت .

ماده ۱۹ - وظائف و اختیاراتی که طبق ماده ۱۸ این آئین نامه به شهرداریها یا سازمانهای ذیربط دولتی محول میگردد باید بطور تفکیک تعیین و مشخص شده باشد .

فصل چهارم - شورای عالی حفاظت محیط زیست

ماده ۲۰ - دعوت برای تشکیل جلسات شورای عالی پس از موافقت رئیس شورا توسط دبیر شورا بعمل میآید . رسمیت جلسات شورای عالی سوکول بحضور لااقل ده نفر از اعضاء میباشد . تصمیمات شورای عالی با رأی موافق حداقل هشت نفر از اعضاء حاضر در جلسه قطعی است .

ماده ۲۱ - کلیه امور اداری شورای عالی توسط دبیرخانه شورا که زیر نظر رئیس سازمان اداره میگردد انجام خواهد شد . کارمندان دبیرخانه شورای عالی از میان کارکنان سازمان توسط رئیس سازمان انتخاب میشوند .

شرح وظائف دبیرخانه شورای عالی به پیشنهاد رئیس سازمان به تصویب شورای عالی خواهد رسید .

فصل پنجم - مقررات اجرای برنامه های آموزش حفاظت و بهسازی محیط زیست

ماده ۲۲ - سازمان بمنظور تنویر و هدایت افکار عمومی در زمینه حفظ و بهسازی محیط زیست برنامه های آموزشی خاصی تنظیم و مرحله اجرا خواهد گذاشت .

ماده ۲۳ - سازمان ترتیبی اتخاذ خواهد نمود که با همکاری مراجع ذیربط در برنامه های درسی دوره های ابتدائی - راهنمایی - متوسطه و عالی مسائل مربوط بلزوم و نحوه حفظ و بهسازی محیط زیست گنجانیده شود .

ماده ۲۴ - سازمان میتواند با تصویب شورای عالی و کسب اجازه از مراجع قانونی مربوط جهت آموزش مؤسسات و آموزشگاه‌های خاصی در زمینه حفاظت و بهسازی محیط زیست دایر نماید .

ماده ۲۵ - سازمان میتواند در صورت درخواست سازمانها و مؤسسات کشور اعم از دولتی و خصوصی در زمینه آموزش کارکنان آنها نسبت به تهیه و تنظیم و اجرای برنامه‌های آموزشی مربوط به مسائل حفاظت و بهسازی محیط زیست اقدام نماید . .

ماده ۲۶ - بمنظور جلب نیروی انسانی متخصص سازمان میتواند به دانشجویان برجسته ایرانی که در دانشگاه‌ها و مؤسسات عالی آموزشی داخل یا خارج از کشور در رشته‌های مورد نیاز سازمان تحصیل اشتغال دارند با توجه بقانون تأمین وسائل و امکانات تحصیل اطفال و جوانان ایرانی مصوب مردادماه ۱۳۵۳ و آئین‌نامه اجرائی آن سالانه تعدادی بورس تحصیلی اختصاص دهد .

فصل ششم - گارد محیط زیست

ماده ۲۷ - گارد محیط زیست متشکل است از محیط‌بان و شکاربان که هر یک دارای درجات و علائم مشخصی میباشند .

ماده ۲۸ - گارد محیط زیست دارای لباس متحدالشکل و تجهیزات لازم میباشد .

ماده ۲۹ - نوع لباس و تجهیزات و علائم و نشانهای تشویقی گارد محیط زیست توسط سازمان تعیین خواهد شد .

ماده ۳۰ - کلیه اسوراستخدامی گارد محیط زیست از قبیل تعیین درجات، شرایط ارتقاء و مقررات انضباطی در آئین‌نامه استخدامی سازمان تعیین خواهد شد .

ماده ۳۱ - دستورالعمل خدمتی گارد محیط زیست توسط سازمان تهیه و بموقع اجراء گذارده خواهد شد .

ماده ۳۲ - افراد گارد محیط زیست به سلاح مناسبی که نوع آن با موافقت وزارت جنگ تعیین میشود مجهز میگردند .

ماده ۳۳ - سازمان مکلف است دوره‌های آموزشی لازم برای مأمورینی که باید در گارد محیط زیست انجام وظیفه نمایند دایر کند .

ماده ۳۴ - در صورتیکه اجراء قسمتهائی از مقررات این فصل مستلزم کسب موافقت ستاد بزرگ ارتشتاران باشد سازمان در این زمینه اقدام خواهد کرد .

فصل هفتم - مقررات مربوط بباغهای وحش و موزه سلی تاریخ طبیعی

ماده ۳۵ - ایجاد باغ وحش در هر یک از نقاط کشور مستلزم تحصیل پروانه از سازمان میباشد . ضوابط و مقررات مربوط به باغ‌های وحش توسط سازمان تعیین خواهد شد . صاحبان یا مسئولان باغهای وحش موجود مکلف به دریافت پروانه و رعایت ضوابط و مقررات مربوط میباشند .

ماده ۳۶ - سازمان میتواند برای ایجاد باغ وحش با شهرداری ها مشارکت و همکاری نماید .

ماده ۳۷ - سازمان نسبت به ایجاد موزه ملی تاریخ طبیعی ایران در تهران اقدام و در صورت لزوم شعبی نیز در نقاط مناسب کشور تأسیس خواهد نمود .
ماده ۳۸ - بمنظور تکمیل موزه ملی تاریخ طبیعی ایران ضوابط زیر در مورد جمع آوری و حفظ فسیلها و بقایای جانوران و گیاهان دوره های پیشین مقرر میگردد :

الف - هر شخصی که از وجود فسیلها و بقایای جانوران و گیاهان دوره های پیشین در هر نقطه از کشور مطلع یا آثاری از آنها کشف یا بدست آورد در قبال تحویل و ارائه آن به سازمان چنانچه از نظر علمی حائز اهمیت باشد جایزه متناسبی دریافت خواهد داشت .

ب - صدور فسیلها و بقایای جانوران و گیاهان دوره های پیشین از ایران تابع ضوابطی است که سازمان و وزارت فرهنگ و هنر و سازمان زمین شناسی کشور تعیین مینمایند .

ج - سازمان با رعایت مقررات مربوط به حفاظت آثار تاریخی و باستانی و حفظ حقوق اشخاص مجاز است بمنظور کشف و گردآوری فسیلها و بقایای جانوران و گیاهان دوران پیشین هر یک از مناطق کشور را بررسی و حفاری و در صورت لزوم ضمن تعیین حدود و اعلام مراتب حفظ و نگاهداری نماید .

ماده ۳۹ - وزارتخانه ها و مؤسسات و شرکتهای دولتی و وابسته بدولت در صورتیکه در اجرای وظائف و طرحهای خود بمناطق خود دارای آثاری از فسیلها و بقایای جانوران و گیاهان دوران پیشین باشند برخورد نمایند مراتب را به سازمان اعلام و در مورد حفظ و جمع آوری اینگونه آثار که دارای ارزش علمی باشند با سازمان همکاری و تشریک مساعی خواهند نمود .

ماده ۴۰ - سازمان مجاز است بمنظور تکمیل موزه ملی تاریخ طبیعی ایران با مؤسسات مشابه خارجی و بین المللی در زمینه همکاریهای علمی و فنی و مبادله فسیل و بقایای جانوران و گیاهان با تصویب شورای عالی قرارداد های لازم منعقد نماید .

ماده ۴۱ - وزارتخانه ها و مؤسسات دولتی و وابسته به دولت و دانشگاهها و مؤسسات آموزشی و موزه ها در مورد اجرای ضوابط مربوط به این فصل با سازمان همکاری و تشریک مساعی خواهند نمود .

ماده ۴۲ - سازمان، فسیلها و بقایای جانوران و گیاهان دوره های پیشین را که دانشگاهها و مؤسسات آموزشی و علمی کشور جهت تحقیقات و بررسیهای علمی نیاز دارند در صورت امکان تأمین خواهد نمود .

فصل هشتم - بودجه و امور مالی سازمان

ماده ۴۳ - اعتبارات سازمان که بعنوان کمک در بودجه کل کشور منظور و تخصیص داده میشود، براساس بودجه تفصیلی که بتصویب شورای عالی میرسد بمصرف خواهد رسید .

ماده ۴۴ - تا زمانیکه بودجه تفصیلی سازمان از لحاظ فصول و مواد به تصویب شورای عالی نرسیده است سازمان میتواند با اجازه شورای عالی هرماه به میزان یک دوازدهم اعتبارات مصوب در بودجه عمومی کل کشور که تخصیص یافته است بمصرف هزینه های مربوط رسانیده و بشورای عالی گزارش نماید .
ماده ۴۵ - سازمان از لحاظ معاملات تابع قانون محاسبات عمومی و آئین نامه معاملات دولتی میباشد .

فصل نهم - متفرقه

ماده ۴۶ - اعطاء جایزه باشخاص و مؤسساتی که بنحوی از انحاء به حفاظت و بهسازی محیط زیست خد رسانند تابع مقرراتی است که بتصویب شورای عالی میرسد .

ماده ۴۷ - سازمان دامپزشکی کشور در زمینه کنترل بیماریهای واگیر بین جانوران وحشی و اهلی و سایر امور مربوط به بهداشت حیوانات طبق ضوابطی که توسط دو سازمان تنظیم میشود همکاریهای لازم را با سازمان معمول خواهد داشت .
ماده ۴۸ - سازمان جنگلها و مراتع کشور ضوابط مذکور در ماده ۴۷ را در مورد صدور پروانه تعلیف مراعات و برحسب مورد در تنظیم و اجراء اینگونه ضوابط با سازمان همکاری خواهد نمود .

اصل تصویب نامه در دفتر نخست وزیر است .

وزیر مشاور و معاون اجرایی نخست وزیر - هادی هدایتی